

Posudek oponenta magisterské diplomové práce

Bc. Ondřej Kapr, *Reflexe policejní práce z pohledu samotných policistů a policistek*. Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova, Pracoviště Orální historie – soudobé dějiny, Praha 2018

Mgr. et Mgr. Petr Wohlmuth

Tato diplomová práce představuje opravenou verzi původní práce, nazvané *Historie Policie České republiky z pohledu policistů*, kterou jsem jako oponent v srpnu 2018 nedoporučil k obhajobě. Autor od té doby svůj diplomový text na základě připomínek a studia dodatečné literatury opravil, doplnil a znovu předložil k posouzení.

Teorie a metodologie

Tato rovina práce doznala viditelného zlepšení a teoreticko-metodologické úvahy jsou soustředěny zejména v druhé kapitole. Oceňuji, že autor doplnil své znalosti širšího spektra související relevantní odborné teoreticko-metodologické i historiografické literatury, což je kladný posun. Přesto se v práci několikrát odkazy na tuto literaturu objevují mechanicky a nemají zjevnou souvislost s okolním textem. Příkladem budiž druhý odstavec na str. 109, začínající slovy „*Tom Cockcroft ve svém článku...*“, který je určitě relevantní vzhledem k diskutovanému problému, ale není příliš jasné, jak souvisí s předchozím i následujícím odstavcem.

Navzdory viditelnému zlepšení je v textu stále přítomen podstatný problém, a to autorovo sebepojetí jako dodatečného „auto-narátora“, kdy píše: „*Diplomovou práci jsem pojal poněkud odlišným způsobem, než bylo zvykem u obdobných zahraničních, nebo českých projektů. Využil svého insiderství a do textu, zejména teoretické části, jsem vkládat své zkušenosti a názory. Stal jsem se takovým 13 narátorem...*“ (17 – jazykové chyby nekomentuji). To je metodologicky vysoce nestandardní, de facto se jedná o zmatení autority narátora a historika a nevhodné „řešení“ problému insiderství.

Celý následující výklad v sekci 2.3, týkající se insiderství, jde sice k věci, ale je spíše abstraktní, nikde se nedozvíme, jakým přesným způsobem autor vyřešil své insiderství, jak řešil sebereflexi při výběru, co bude zveřejněno a zpracováno v textu a co naopak vynecháno, jakým konkrétním způsobem vyřešil možný konflikt zájmů sebe jako osoby ve služebním poměru a zároveň osoby, která se může dotknout utajovaných skutečností apod. Anonymizace rozhovorů je jistě žádoucí, stejně jako delší časový interval před jejich zveřejněním, ale tato opatření sama o sobě nepostačují. Autor píše, že na zmíněné problémy dbal, ale konkrétní opatření příliš nerozvádí.

Dalším problémem je skutečnost, že autor jako insider-policista je ze svého povolání zvyklý na jinou metodiku a smysl rozhovoru, tedy v jeho případě výslechu: „*Zde pro mě hraje roli i má profese. Jsem zvyklý vyslyšet a během výslechu se snažit dobrat k odpovědi, která mě zajímá a naopak nezabíhat do věcí, které nejsou pro danou věc relevantní. Otázkou je do jaké míry se mi povedlo od tohoto oprostít.*“ (25) Na tuto otázku v žánru diplomové práce očekáváme odpověď, která však v tomto případě nepřišla.

Na jednom místě (poslední odstavec na straně 22) ale autor dokonce deklaruje, že se z důvodu konfliktu dvojí role insidera-policisty a outsidera-historika dostal do slepé

uličky: „*Otevřeně přiznávám, že existují pasáže z rozhovorů, které jsem nepoužil... Některé věci se prostě nedají popsat. Lze je jen zažít a užít se do role právě třeba narátora ve zmíněných příbězích.*“ (22) Podle mého názoru neexistuje precedent v soudobé relevantní historiografické literatuře, potvrzující tradované klišé, že některé skutečnosti z práce silových složek jsou natolik „jiné“ vzhledem k „civilní“ sféře, že jim nelze porozumět mimo bezprostřední aktérský kontext. Historiografie a zejména orální historie by měla být disciplína, která se snaží porozumět všem obsahům, významům a kontextům lidského jednání, prožívání a paměti. Podobné situace bychom naopak měli chápat jako výzvu.

Co se týče výběru a počtu narátorů, stále tvrdím, stejně jako v prvním posudku, že pro zkoumání historie Policie ČR od roku 1991 až do současnosti (1991), je počet 12 narátorů nepříjemně nízký (v detailech odkazuji na první posudek).

„Jádro“ práce

Pomyslné jádro práce tvoří nově kapitola 3. Reflexe policejní profese. Celkově lze říci, že text je zřetelněji stavěn problémově a autor již projevil interpretační schopnosti, i když zde je spíše stále na začátku pomyslné cesty směrem ke plnohodnotnému orálně-historickému textu. Jeden z hlavních problémů textu stále zůstává, a to je evidentní polostrukturovaný charakter naprosté většiny porízených rozhovorů, kdy byla jednotlivá témata předem stanovena tazatelem, viz detailní a metodologicky nevhodný seznam připravených otázek na str. 153, který autor navíc vytvořil na základě reakcí přibližně dvacítky svých přátel na sociálních sítích! - „*I proto jsem si udělal jakýsi malý průzkum, kdy jsem pomocí sociálních sítí rozeslal svým známým dotazník s cílem získat představu právě o tom, co veřejnost na daném tématu zajímá.*“ (26). Odborný text se však neodvozuje od motivace veřejnosti dozvědět se něco „zajímavého“! To je žurnalistický, nikoli historiografický postup. Autor sám v úvodu konstatuje, že „*Z písemných pramenů, tabulek, právních norem, grafů ale například i z klasického interview (s předem stanovenými otázkami) se jen tak nedostaneme k prožitkům, postojům a názorům řadových policistů...*“ (15) Přitom podle všeho právě to autor do značné míry udělal. S takovým druhem pramene je těžké setrvat v rámci paradigmatu orální historie.

Oddíl 3.6 trpí nešťastně zvolenou ústřední kategorií, kterou je „*realita policejní práce*“, mající pozitivistické významy. Mnohem lepší by bylo pracovat s kategoriemi jako „*zkušenost policejní práce*“, nebo „*policejní praxe*“, vzhledem k tomu, že je postavena do kontrastu s předchozími vědomostmi aktérů a jejich zkušeností z odborného vzdělávání a výcviku. Práce s rozhovory je zde vcelku jednoduchá, autor si víceméně dopředu stanovuje tezi o rozporu mezi „*teorií*“ a „*praxí*“, kterou pak stručně ilustruje několika citacemi z rozhovorů, aniž by se hlouběji analyticky zabýval tím, jak jeden z jeho narátorů poznamenal, že „*pokavád' u tý policie chci zůstat, tak že prostě na některé věci nesmím hledět a musím prostě to vzít tak, jak to je a přijmout věci, tak jak fungují.*“ (60) U logicky se naskýtající otázky „*A jaké věci to jsou?*“ by pak začínala pokročilá orálně-historická interpretační práce. Tato otázka však zřejmě nebyla položena.

Oddíl 3.9.1, věnující se problematice policejních uniforem, rezignuje na logicky se nabízející symbolickou interpretační práci. Text je popisný a jsou rozebírány především užité nebo estetické vlastnosti stejnokrojů, popřípadě jejich výrobní vady. Jediný náznak interpretace, kdy autor otevírá symbolický význam uniforem, je znovu opřen o pramen jiného charakteru, v tomto případě (neodkazovaný) marketingový průzkum agentury Ipsos Tambor. Autor evidentně zapomněl dopracovat tuto pasáž, neboť zní „...“

agentury Ipsos Tambor z roku, kdy dle dotázaných..." (80) V poznámce 258 o několik stran dále je patrně stejný výzkum této agentury již správně odkazován.

V práci se stále nachází víceméně čistě popisné oddíly, které jsou vzhledem k předmětu textu zbytečné, například 3.9 Vnější označení nebo 3.10 Materiální a technické vybavení. Stejně tak v textu charakteru diplomové práce nejsou v zásadě potřeba velké ilustrační fotografie jako např. na str. 67 „Obvodní oddělení Policie ČR v roce 2007“.

Stále platí mé hodnocení z prvního posudku, kdy jsem vyjádřil lítost, že autor dokázal velmi dobře získat důvěru narátorů a vést s nimi rozhovor, v němž se svěřili i se zásadními problémy, například se zkušenostmi s korupcí, nebo bossingem (112) – ale na druhou stranu s takto závažnými reprezentacemi nedokázal hlouběji pracovat a nevěnoval jim patřičnou pozornost v rozvíjení interpretace. To se týká například i problematiky žen v policejním sboru a možností jejich pracovního uplatnění, rovného zacházení nebo proměny genderových vlastností během dlouholeté služby (114 ad.). Jedinou výjimkou je zde oddíl věnovaný vztahu k etnickým a sexuálním menšinám, který je zpracován o poznání kvalitněji.

Epistemologické problémy

Autor na mnoha místech vykazuje problém s orientací v základní epistemologii historické vědy. Neumí důsledně rozlišovat popis, analýzu a interpretaci, obecněji řečeno, v naprosté většině textu není za prvé vůbec patrné jeho vědomí rozdílu mezi *referencemi* a *reprezentacemi* v historických pramenech. Do autorova výkladu tak pronikají pozitivistická konzervativní klišé, viz např. jeho zhodnocení knihy Jiřího Komorouse, bývalého velitele Národní protidrogové centrály: vzpomínková publikace se silným autobiografickým rysem podle autora jen „popisuje historii“ tohoto útvaru. (11) Memoárové texty jsou vším, jen ne strohým „popisem“, tedy referencí. Na str. 16 autor uvádí, že policisté mohou „svému okolí předávat informace o tom, jak, to uvnitř policie funguje“. Znovu: nikoli „informace“, ale vlastní interpretace, nebo reprezentace.

Za druhé je to kvazi-novinářský důraz na „zajímavosti“ a samotnou „zajímavost“ jako kategorii, podle které se historik orientuje (např. „Sám jsem konferenci navštívil a dozvěděl jsem se tam opravdu mnoho zajímavostí o historii policie a četnictva na našem území. Příspěvky jsou zde zajímavé...“ /11/). Historik by se měl orientovat podle relevance pramenů a literatury a dalších zdrojů, odvozující se od přijatého paradigmatu a jeho teoretikometodologických nástrojů. Orientovat se podle „zajímavosti“ je žurnalistická manýra, která nepatří na historický studijní obor.

Za třetí se v textu objevuje další epistemologický nešvar, bohužel typický pro mnoho závěrečných prací, a to je odvolávání se na pomyslnou interpretační autoritu typu *common sense*: „Policisté jsou taky jenom lidé a je jistě přirozené, že každý chce více peněz.“ (76) Ne, není to „přirozené“. Nebo „...bohužel je společnost nastavená tak, že často hází lidi do jednoho pytle...“ (96), popřípadě „Nikoho totiž nezajímá, že například řezník nebo trublár něco provede, ale když to samé udělá policista...“ (107) Intuitivní zobecnění z hlediska „common sense“ jsou v rámci odborného textu nepřipustná. V nepřítomnosti přesného odkazu například na validní průzkumy veřejného mínění, nebo odborné publikace, detailně se věnující diskutovanému problému, se jedná v podstatě o libovolné výroky, pojivo zápletky textu, které nemá vypovídací hodnotu.

Dalším problémem je za čtvrté používání některých kvantitativních ukazatelů (odchody policistů ze služebního poměru) ve smyslu jejich automatického připsování

jednomu výlučnému faktoru – v tomto případě výši mzdy a označování jako „objektivních indicií“. (76)

Formální stránka textu

Problematickým rysem práce, kterému bylo možno se vyhnout dodatečnou jazykovou korekturou nebo důsledným použitím funkce automatických oprav v textovém editoru, je množství hrubých pravopisných chyb v textu i poznámkovém aparátu, zejména v případě shody přísudku s podmínkem.¹ Text rovněž prakticky na každé straně vykazuje problémy s interpunkcí. Na několika místech se také objevují hovorové výrazy, které v textu charakteru akademické závěrečné práce být nemohou: „*Když se koukneme do historie...*“ (102) FHS UK pokládá hrubé pravopisné chyby za platný důvod pro snížení hodnocení diplomové práce, nebo rovnou nedoporučení k obhajobě. Hlavním důvodem je pochopitelně obecný studijní požadavek na zvládnutí jazyka na úrovni vysokoškolského vzdělání magisterského typu.

Závěr

Při hodnocení jsem byl na vážkách. Jedním z důvodů jsou zmíněné problémy formálního charakteru. Je jasné, že autor neměl možnost práci celkově přepracovat ve smyslu pořízení nových rozhovorů. Navzdory tomu dokázal s již pořízenými rozhovory pracovat o poznání lépe z hlediska příslušné teorie i metodologie, přepracovat celý text a zvýšit jeho odbornou úroveň. Na druhou stranu jsou v práci stále obsaženy podstatné metodologické problémy, jako „auto-narátorství“, nebo zavádějící epistemologické praktiky.

Moje výhrada tedy neodkazuje primárně na zcela nedostatečnou kvalitu opraveného a přepracovaného textu v rámci disciplíny orální historie, ale míří ve nemalé míře na rozsáhlé formální nedostatky. Pokud bych měl hodnotit jen odbornou stránku, práci bych s výhradami doporučil k obhajobě a navrhl hodnocení na spodní hranici stupně „**dobře**“. Protože ale do hry vstupují i zmíněné formální nedostatky, práci po úvaze **nedoporučuji k obhajobě**. Nechávám však na zvážení komise pro státní závěrečnou zkoušku, jakým způsobem zhodnotí tento problém s dvojí rovinou práce.

V Praze, 9. ledna 2019

Petr Wohlmuth

---

¹ Namátkový výběr: str. 13 (autorky...zveřejnili), 42 (filmový hrdinové) a zejména ve vyšší četnosti v druhé polovině práce: 60 (Lukáš... střetli), 64 (začali se objevovat...), 64 (...prováděli se šetření...), 90 (...zbraně...vyhovovali...), 92 (systémy zapojovali), 93 (počítače začali), 94 (formuláře měli), 94 (počítače... sloužili), 96 (naboural opilý), 96 (milnou představu), 98 (začali se... pokutovat přestupky), 99 (...se soukromími), 108 (vybavili recepce), 115 (...měli být chlapy...), 117 (...ženy jezdili...), 123 (...stát by se měl postarat... o pozůstalí). Co se týče poznámkového aparátu, tak např. v poznámkách č. 144 (2x), 156, nebo 279 (řadový policisté).